

Egervári Dóra: Digitális bennszülöttek az információs társadalomban

Egervári Dóra, PhD hallgató, egyetemi tanársegéd
Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar
Könyvtártudományi Intézet
Pécs, Szántó K. J. u. 1/b. 7633, egervari.dora@feek.pte.hu, 0672/501-500/2138
Kulcsszavak: digitális bennszülött, digitális bevándorló, információs társadalom, internet

Abstract

A diákok és az egyetemisták napi rendszerességgel használják az internetet a tanuláshoz, a tájékozódáshoz, a kapcsolattartáshoz és a szórakozáshoz. Újabban, egyre nagyobb figyelmet fordítanak a web 2.0 alkalmazásokon alapuló szolgáltatásokra. Tanulmányomban bemutatom az Európában élő, valamint a magyar digitális bennszülöttek internethasználati szokásait.

1, Bevezetés

Az „információs társadalom” fogalma a XX-XXI. század fordulóján már a termelésben, a gazdaságban és a társadalomban, tehát az élet valamennyi szegmensében bekövetkezett változásokat jelenti. Az információs társadalom kialakulásának több évtizedes folyamatában mérföldkövet jelentett, amikor a világ meghatározó részén és a köznapi élet során már az információ játszotta a legmeghatározóbb szerepet. Ebből az következik, hogy az információ előállítása, elosztása, terjesztése, használata és kezelése egyre jelentősebb erőket igényel mind gazdasági, mind politikai, mind pedig kulturális téren.

Egy modern és mindazonáltal egyszerű megközelítés szerint az információs társadalom három lábbon áll. A pillérek között nem állítható fel prioritási sorrend, ugyanis szervesen függenek egymástól, csak együtt, egymást kiegészítve és segítve tudnak fejlődni. Az információs társadalom első pillére a **technológia**, mely immár több évszázada, de különösen a XX-XXI. században óriási gazdasági, társadalmi változásokat indukált. Ugyanakkor a technika új vívmányai és az IKT-eszközök különösen a köznapi ember számára, a mindennapok során is segítséget nyújtanak. Hasznukat vehetjük például a tájékozódásban, az információk megszerzésében, továbbá abban, hogy minél hamarabb hozzáférhessünk a legfrissebb, legrelevánsabb információkhoz, az **e-tartalmakhoz**, mely az információs társadalom második elemét adja. A harmadik – és talán a legfontosabb – pillér maga az **ember**, akinek tudása, intelligenciája nélkül létre sem tudott volna jönni és fejlődni sem tudna a technológia. Ő fejleszti az eszközöket, ő termeli az emberiség tudásanyagát, az ő tudása jelenti az innovációt. Ám mindezekén túl az is az emberi tudáson múlik, hogy milyen mértékben használja ki az új tartalmi és technikai fejlesztésekben rejlő lehetőségeket. Az emberi tényező az, amely elő tudja segíteni az információs társadalom kiteljesedését, hogy mindenki hozzá tudjon jutni azokhoz az információkhoz, amelyekre szüksége van, hogy mindenki ismerje azokat a lehetőségeket, amelyek segíthetik munkáját, tanulmányait, mindennapi életét. Ezért fontos, a korszerű információszerzés képessége, hogy az egész életen

át tartó tanulás fontossága mindenki számára tudatosodjon, társadalmi szinten felértékelődjön, napjaink egyik meghatározó tényezőjévé és a mindennapok gyakorlatává váljon.

1. ábra. Az információs társadalom sematikus ábrája

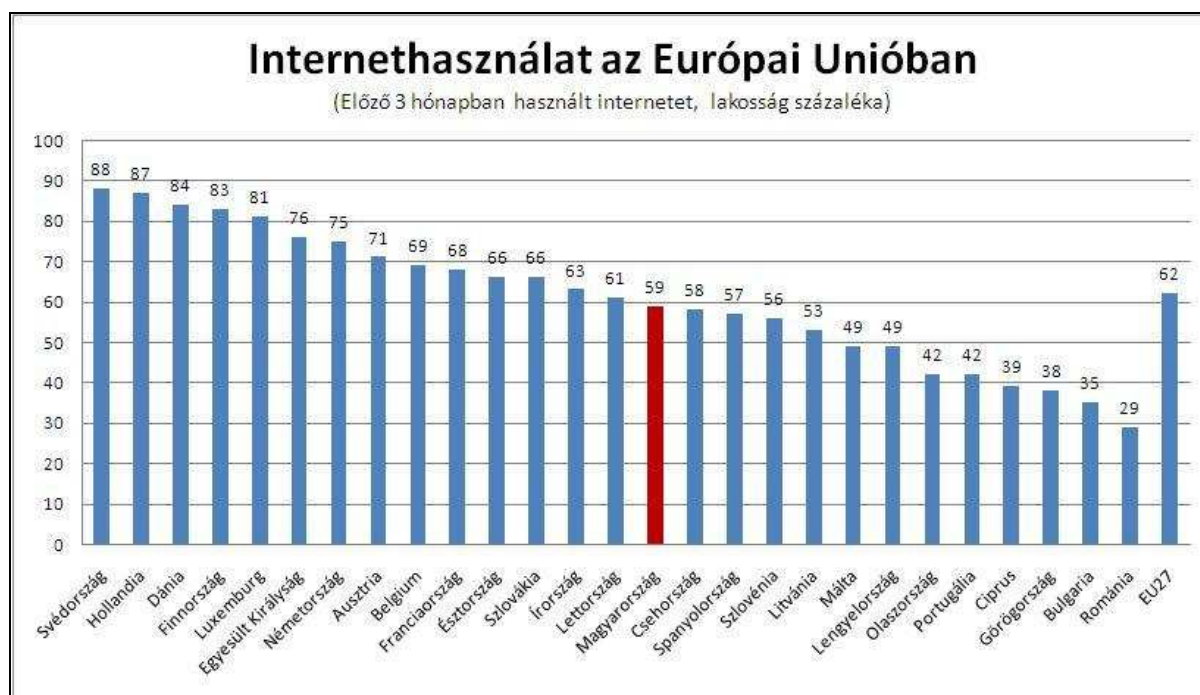
2, Tartalmi kifejtés

Az információs társadalom legfiatalabb polgárai a digitális bennszülöttek, a netgeneráció, a download generáció, és még sorolhatnánk a kifejezéseket, amelyekkel illetni szoktuk azokat a fiatalokat, akik már egyetlen pillanatot sem éltek számítógépek és internet nélkül. Ők a számítógépes és internetes nyelvet második anyanyelvüként beszélik és használják nap mint nap.

A nemzetközi szakirodalom az 1982 után született fiatalokat már digitális bennszülöttnak nevezi. Ugyanakkor az előbb említett évszám a fejlődő országok tekintetében, így Magyarországon is kissé kitolódik. Ez már csak azért is bizonyos, mert e sorok írója maga is 1982 után született, mégsem vallja magát digitális bennszülöttnak, még annak ellenére sem, hogy igen hamar találkozott a Commodore 64-sel, majd az internettel.

De vajon kik azok, akik nem tartoznak a digitális bennszülöttek népes csoportjába? Akik nem születtek bele az elektronikus világba – bármennyire is naprakészek és tájékozottak a legújabb technikai vívmányok és lehetőségek tekintetében – csupán digitális bevándorlók lehetnek. Ők azok, akik az esetek többségében idegenként mozognak a virtuális világban, valamint nyelvi zavarokkal és korlátokkal küzdenek.¹⁷

¹⁷ Prensky, Marc: Digital Natives, Digital Immigrants. In: MCB University Press, 9. vol., 5. no., 2001. October.

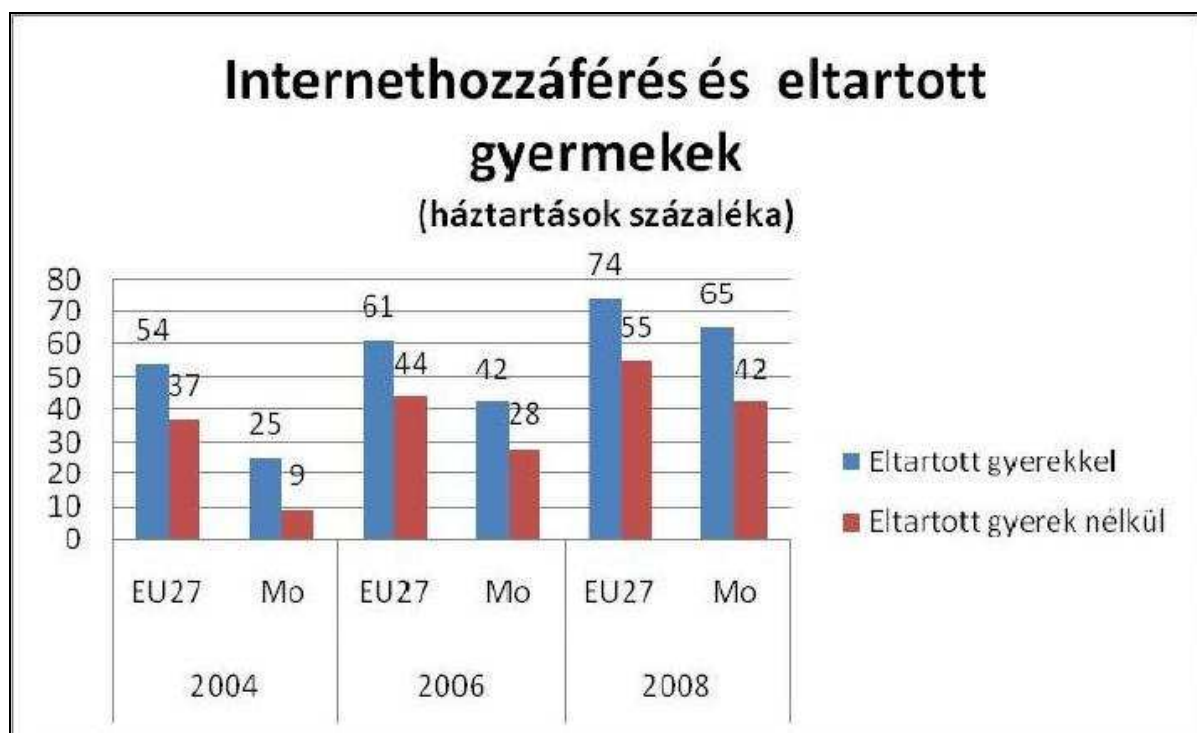
2. ábra. Internethasználat az Európai Unióban¹⁸

A következőkben áttekintjük, hogy az Európai Unióban, illetve Magyarországon hogyan alakul az internethasználat, valamint az internetelőfizetések száma. Az 1. ábra tanulsága szerint az Európai Unióban az összlakosság 62%-a használja az internetet. Ebbe az arányba ugyanakkor beletartoznak az otthon, a munkahelyen és az oktatási intézményekben internetezők is – a gyakoriságtól függetlenül.

Az internethasználat tekintetében Magyarország valamivel az EU-s átlag alatt szerepel, a lakosság 59%-a használja a webet. Ezzel az arányszámmal Magyarország az Európai Unió tagállamok közötti rangsor középmezőnyében helyezkedik el. Magyarországon ezt az 59%-ot 2.595.560¹⁹ internetelőfizetéssel értük el. Eszerint körülbelül négy lakosra jut egy előfizetés (a klasszikus családmódel szerint: egy család/egy előfizetés) hazánkban. (Az internetelőfizetések száma hazánkban a 2009-es év folyamán negyedévente körülbelül 150.000-rel folyamatosan nő.)

¹⁸ Forrás: Eurostat

¹⁹ Forrás: Központi Statisztikai Hivatal (www.ksh.hu)

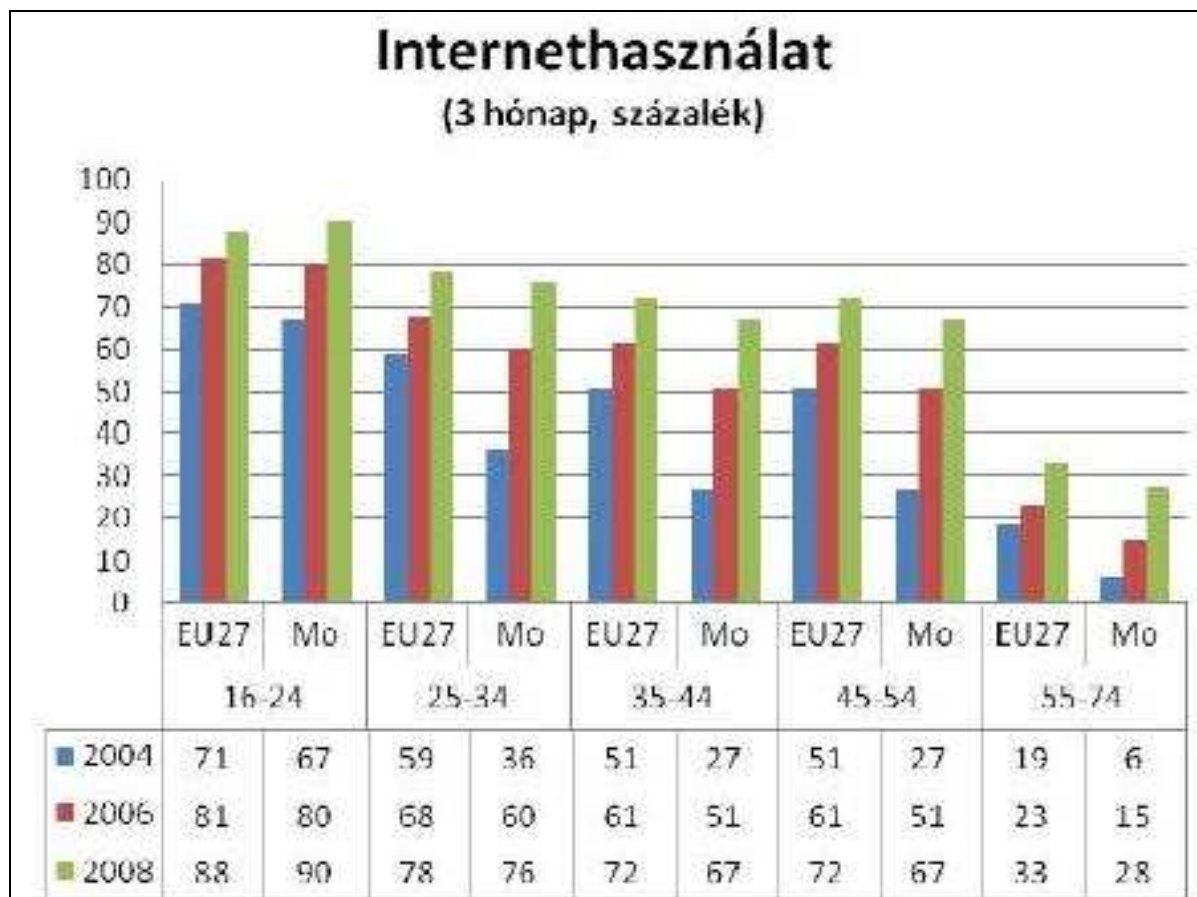
3. ábra. Internethozzáférés és eltartott gyermekek²⁰

Az internethozzáférést a gyermekes és a gyermektelen családok tekintetében is vizsgálták. A 2. ábra szerint mind az Európai Unióban, mind Magyarországon azok a családok rendelkeznek nagyobb arányban internethozzáféréssel, ahol a szülők – magukon kívül – legalább egy gyermeket is eltartanak. Az összehasonlítás során egyértelműen kitűnik, hogy az EU-s statisztikai adatok minden évben megelőzik a magyar arányszámokat. Ugyanakkor megfigyelhető egy javuló tendencia, mivel 2008-ra Magyarország már csak 9%-kal maradt el az EU27 átlagától. (Ez a különbség 2004-ben még 29% volt!)

Ezek után tekintsük át, hogy az Európai Unióban és Magyarországon, hogy alakul az internethasználat a különböző korcsoportok tekintetében. Nem meglepő, hogy az internetet legfőképp a fiatalabb korosztályok használják. Minél idősebb korcsoportot vizsgálunk, annál alacsonyabb az internetet használók aránya. Ez alól ugyanakkor kivétel a 34-44 és a 45-54 év közöttiek csoportja, ugyanis 2004 és 2008 között mind az EU-ban, mind hazánkban ugyanolyan arányokat produkált mindkét korcsoport (EU: 2004:51%, 2006:61%, 2008:72%, Magyarország: 2004:27%, 2006:51%, 2008:67%).

A 3. ábráról leolvasható, hogy Magyarország mindegyik korcsoport tekintetében itt is az EU-s átlag alatt szerepel. Ez alól csak egy esetben találtunk kivételt. 2008-ban a 16-24 év közöttiek 90%-a használ internetet, míg ugyanezen korcsoport tekintetében az EU27 átlag 88% volt. Az előző számadat azt jelenti, hogy 10 magyar fiatalból 9 rendszeresen használja az internetet.

²⁰ Forrás: Eurostat

4. ábra. Internethasználat korcsoportonként 2004-2008²¹

De vajon milyen műveleteket végez, mivel foglalkozik ez a rengeteg fiatal a világhálón? Az 1. táblázatban láthatjuk, hogy a különböző korcsoportok mennyire használják az egyes internetes alkalmazásokat, lehetőségeket. Az összeállított 11 kategóriából hétben a legfiatalabb, a 14-18 éves korosztály vezet.

A korcsoport interneten végzett tevékenységei a következők köré csoportosulnak:

- 92,5%-a rendszeresen chatel valamilyen csevegő oldalon (www.chat.hu) és 53% vesz igénybe a különböző online kommunikációs csatornákat (Skype, MSN);
- 76,7% játszik hálózatban más fiatalokkal;
- 75,6% használja a Wikipédia szabad enciklopédiát;
- 59,1% küldi tovább rendszeresen az internetes körüzeneteket;
- 52,2% fórumozik;
- 49% tölt fel videókat a különböző filemegosztó oldalakra.

²¹ Forrás: Eurostat

HAZAI PORTÁLOK ÉS LAPCSOPORTOK NAPI LÁTOGATÓINAK ÖSSZETÉTELE ÉLETKOR SZERINT							
	összes	14-18 éves	19-24 éves	25-34 éves	35-44 éves	45-54 éves	55-69 éves
ingyenes játékok (más netezőkkal)	52,9	76,7	66,5	50	44,4	37	26,8
chatelés	69,6	92,5	86,9	67,6	57,3	50,2	48,6
wikipédia használata	52,8	75,6	64,3	50,6	43,1	37,1	34,5
online rádióhallgatás	55,1	60	70	56,9	47,2	43,2	39,4
körlevelek továbbküldése	67,5	59,1	48,6	73,5	65,9	64,1	66,9
VOIP (Skype, MSN)	45,4	53	48,6	44,7	40	38,6	49,3
fórumozás	38,4	52,2	44,7	37,1	33	28,4	27,9
videó feltöltése az internetre	19,9	49	28,7	15,2	8,8	6,7	6,5
blogolvasás	46,4	47,7	43,9	45	45,1	50,1	55,4
társ- és partnerkeresés	30,4	34,5	35,4	31,7	29	23,1	17,9
online tévénézés	31	30,3	31,3	28,8	31,6	32,8	36,1
blogírás	8,4	12,9	10,5	7,7	5,6	6,9	7,1
	10000 fő	1514 fő	1777 fő	2941 fő	2045 fő	1050 fő	674 fő

1. táblázat. A hazai portálok és lapcsoporthoz napi látogatóinak összetétele életkor szerint²²

A táblázatból egyértelműen kitűnik, hogy a 14-18 éves korosztály – tehát az 1990 után születettek – használja leginkább az internetet, és ezen belül is a web 2.0-ra építő alkalmazásokat preferálja (pl. blogolás, fórumozás, Wikipédia használata, videó fel- és letöltése, filecserélő oldalak gyakori látogatása). Olyannyira szeretik használni ezeket az alkalmazásokat, hogy már-már ezekkel azonosítják magukat az internetet.

3. Összefoglalás

A digitális bennszülöttek az információs társadalom legfiatalabb polgárai, azok a gyerekek, fiatalok, akiket adott esetben korukból adódóan senki nem tanította meg a számítógépezésre, az internetezésre, mégis magas fokon űzik azt. Autodidakta módon tettek szert számos ismeretre, készségre és képességre, mely alkalmassá teszi őket a digitális dzsungelben való eligazodásra. A világhálón magabiztosan mozognak, minden kérdésre választ találnak, képesek a párhuzamos információfeldolgozásra, illetve előnybe részesítik a hang-, kép- és videóinformációkat a szöveggel szemben.

Ez azt jelenti, hogy az információszerzés, a tanulás és a szórakozás területén is a számítógépek, mobiltelefonok, az internet, a hálózat játsszák a főszerepet. Egyre gyakrabban lehet találkozni olyan fiatalokkal, akik ahelyett, hogy az iskola után a parkban, focipályán találkoznának egymással, inkább leülnek otthon a gépek elé és online beszélgetnek, játszanak, tanulnak. Olyannyira életük szerves és nélkülözhetetlen részévé válik a hálózat, hogy a telefongyártók egyik legújabb felfedezése, hogy Facebook és Youtube alkalmazással is

²² Sáfrány Zsuzsanna (szerk.): Digitális Média. Tények könyve 2009. Bp., Neo Interactive Kft. 2009. 30. p.

felszerelik a mobilokat, hogy egy pillanatra se zökkenjünk ki a rendszerből. Ugyanakkor ez az állandó online kapcsolat akár függőséghez is vezethet – nem beszélve a pszichés és akár az egészségügyi problémákról.

Ezek alapján igazolódni látszik Prensky víziója, mely szerint a digitális kor gyermekei olyannyira mások, mint szüleik, nagyszüleik, hogy teljesen új módszerekkel kell nevelni, tanítani őket. Ezért minden időknél nagyobb felelősség hárul a szülőkre és a pedagógusokra. Lépést kell tartani a változó világgal, nyitottnak kell lenni az újdonságokra, hogy a digitális bennszülötteket az igényeiknek megfelelően tudjuk nevelni, oktatni, képezni.

4, Irodalomjegyzék

- Lükő István: Az információs és a tanuló társadalom. In: Iskolakultúra, 13. évf. 2003. 3. sz. 102-110. p.
- Pintér Róbert: Információs társadalom: Az elmélettől a politikai gyakorlatig. Bp., Gondolat, 2007.
- Prensky, Marc: Digital Natives, Digital Immigrants. In: MCB University Press, 9. vol., 5. no., 2001. October.
- Prensky, Marc: Digital Natives, Digital Immigrants Part II: Do They Really Think Differently? In: MCB University Press, 9. vol., 6. no., 2001. December.
- Sáfrány Zsuzsanna (szerk.): Digitális Média. Tények könyve 2009. Bp., Neo Interactive Kft. 2009.
- Sebestyén György: Légy az információs társadalom polgára! Bp., ELTE Eötvös Kiadó, 2002.
- Sipos Anna Magdolna: Információs kompetencia – realitás vagy frázis? In: [Tudásmenedzsment](#), 9. évf. 2008. 2. sz. 8-20. p.
- Varga Katalin (szerk.): A 21. század műveltsége: E-könyv az információs műveltségről. <http://mek.niif.hu/06300/06355/html/index.htm> (2010-06-16)